

UN Bulletin

časopis OSN v České republice

9/2006

Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv.

Všeobecná deklarace lidských práv

Foto: OSN/DPI

Po pětiletém jednání přijal Ad hoc výbor OSN novou úmluvu, jejímž cílem je ochrana práv osob s postižením a jejich kvalitnější zapojení do života společnosti. Přibližně 650 milionům lidí s různými druhy zdravotního, tělesného či mentálního postižení, má tato úmluva zajistit stejná práva jako mají všichni ostatní. Různé dokumenty mezinárodního práva, včetně například Všeobecné deklarace lidských práv, se sice na postižené osoby vztahují, ale jejich práva jsou i v dnešní době na mnoha místech světa opomíjena a porušována.

Přijetím textu nové úmluvy však nevznikají postiženým osobám jiná práva, než jaká měly dosavad. Úmluva pojednává o všech typech lidských práv vyplývajících z mezinárodních smluv a zakazuje

Práva hendikepovaných osob

diskriminaci hendikepovaných osob ve všech oblastech života. Ratifikací tohoto dokumentu se státy zaváží k přijetí všech legislativních, administrativních a jiných opatření k zabezpečení rovných práv osobám s postižením a k podpoře splnění specifických potřeb postižených, přičemž zvláštní zřetel má být kladen na postižené ženy a děti, které mohou mimo své postižení trpět i dalšími formami diskriminace.

Současně byl s textem úmluvy přijat i její

opční protokol, který upravuje možnost podávání individuálních stížností a proceduru vyšetřování závažných nebo systematických porušování povinností státu vyplývajících z této úmluvy.

Než bude nová úmluva a její opční protokol předložena k ratifikaci jednotlivým státům, bude schválena 61. Valným shromážděním. Generální tajemník OSN vyzval státy k přijetí tohoto dokumentu a k naplnění závazků vůči postiženým.

Obsah

Školička internetu pro seniory

Informační centrum OSN ve spolupráci s nadačním fondem Elpida otevírají seniorům dveře k novému poznání – práci s počítačem. V prostorách knihovny Informačního centra OSN se účastníci Školičky internetu pro seniory mohou naučit práci

s počítačem a internetem.

Školička internetu nabízí základní kurz práce s internetem v deseti lekcích, z nichž každá trvá jednu hodinu. Začátky vyučování jsou přizpůsobeny tak, aby si každý účastník mohl vybrat. Navazující pokročilé kurzy pro absolventy základních kurzů jsou zaměřeny na prohlubování znalostí o prostředí internetu. Senioři dostanou ke kurzu zdarma praktickou publikaci, podle které si mohou probranou látku zopakovat. Po absolvování školičky získávají senioři certifikát o absolvování kurzů, umí základy práce s počítačem, zvládnou

psát emaily, dokáží brouzdat po internetu a vyhledat na něm informace jako například dopravní spojení nebo programy kulturních akcí.

To, že internet není problém v žádném věku může potvrdit i paní Greta Mašková, 95 letá absolventka školičky: „Nikdy není pozdě. Pokud máte zájem o život, svět a o to, co se děje kolem, nemůže být pozdě. Od té doby, co mám internet se mi otevřel úplně nový svět. Je to můj velmi dobrý společník. Začala jsem na něm experimentovat a teď už jsem úplně samostatná“, vysvětluje.

Školičku internetu vedou mladí, vstřícní a kvalifikovaní lektori, kteří mají k seniorům individuální přístup. Školička je tak pro seniory možnost, jak udržet krok s moderním světem. Mohou zde navazovat nová přátelství a především se obohatit o nové dovednosti a znalosti. Internet může být oknem do celého světa.

Do školičky se můžete přihlásit na telefonním čísle: 272 701 335.

Pražský model OSN ve fotografiích

Informační centrum OSN ve spolupráci s Asociací pro mezinárodní otázky pořádají výstavu fotografií Petra Gottfrieda zachycující Pražský model OSN (PMUN), kterou je možné shlédnout až do poloviny října ve vstupní hale Domu OSN.

Petr Gottfried PMUN fotografuje již několik let. Fotografiemi přibližuje

dění modelu – přípravná zasedání a jejich hosty, hlasování a diskuze o důležitých světových problémech nebo závěrečné konference. Z jeho fotografií číší atmosféra soustředění i entuziasmu, která obklopuje práci studentů-delegátů.

Zahájení výstavy zároveň odstartovalo 12. ročník PMUN. Základem Modelu OSN, je komunikace a naslouchání, což je po shlédnutí výstavy fotografií patrné. Pro některé studenty je Model OSN první příležitostí k poznání světa diplomacie a mezinárodních vztahů, je to unikátní setkání mladých lidí, kteří se nebojí klást otázky a řešit mezinárodní problémy v prostředí napodobujícím Organizaci spojených národů.

Právě probíhající PMUN je možností pro středoškolské studenty z celé České republiky. Zajímavou novinkou plánovanou na příští rok je simultace jak Modelu OSN, tak navíc i Severoatlantické aliance a Evropské unie. Více informací naleznete na internetových stránkách www.amo.cz.

Obsah čísla

2 Školička internetu pro seniory
Výstava PMUN

3 61. Valné shromáždění

4 Fakta a čísla OSN
Ženy a mezinárodní migrace
Mírové mise OSN

7 Názory
Shashi Tharoor

8 60. výročí WFUNA

UNbulletin

Editor
Candida Horňáková

Vydavatel
Informační centrum OSN v Praze

Objednávky
IC OSN, nám. Kinských 6
150 00 Praha 5

Tel: (+420) 257 199 831-2

Fax: (+420) 257 316 761

E-mail: unicprg@osn.cz

www.osn.cz

UNbulletin je časopis OSN v České republice.

Možno objednávat také elektronickou verzí časopisu.

Vychází zpravidla jednou za měsíc, je distribuován bezplatně.

Ev. č. MK ČR E 14551

Tištěno na recyklovaný papír.

Bahrajnské předsednictví 61. Valného shromáždění

Vnewyorském ústředí Organizace spojených národů se během uplynulého roku konalo jubilejní 60. Valného shromáždění OSN (VS). V září 2005 se konal Světový summit, který výrazně posunul otázku reformy OSN. Státy zde například poprvé přijaly odpovědnost chránit obyvatelstvo proti genocidě či válečným zločinům. Na základě závěrů summitu byly vytvořeny Komise pro budování míru a Rada pro lidská práva. Z rozhodnutí Valného shromáždění vznikl také nový Demokratický fond nebo rezervní humanitární fond. Během roku se rovněž jednalo o rozvoji a realizaci rozvojových cílů, o bezpečnosti a terorismu, lidských právech či reformě OSN. V červnu pak VS na doporučení Rady bezpečnosti přijalo Černou horu jako 192. členský stát OSN.

Začátek 61. Valného shromáždění, který připadá na 12. září 2006, je příležitostí pro setkání zástupců států, diskuzi o společných problémech a reflexi. Předsednictví VS přebralo království Bahrajnu. Oproti minulému roku bude 61. VS reprezentováno ženou. Švédského předsedu Jana Eliassona vystřídala v předsednickém křesle politička šajcha Haja Rašíd Chalífaová.

Po oficiálním zahájení proběhne ve dnech 14. a 15. září dialog na vysoké úrovni o mezinárodní migraci a rozvoji. Ten se bude zabývat jak související zprávou generálního tajemníka, tak i konkrétními opatřeními a politikami hostitelských zemí i zemí původu migrujícího obyvatelstva. Posléze se ve dnech 18. a 19. září uskuteční setkání zástupců států o problematice nejméně rozvinutých zemí světa. Účelem tohoto zasedání je zhodnocení pokroku při realizaci Akčního programu Dekády OSN za odstranění chudoby 2001 – 2010. Na programu VS bude následovat devítidenní všeobecná rozprava, která započne 19. září. Zasedání delegací všech 192 členských států se bude zabývat řadou ožehavých mezinárodních problémů, o nichž se budou moci vyjádřit nejvyšší představitelé států a vlád. Všeobecným tématem rozprav, které od roku 2004 členům

navrhuje budoucí předseda VS, je v letošním roce „realizace globálního partnerství pro rozvoj“. Těsně před zahájením všeobecné rozpravy bude generální tajemník OSN Valné shromáždění informovat o činnosti organizace v uplynulém období.

61. VS bude mít před sebou nabitý program čítající 150 bodů. Hlavní pozornost bude věnována již zmíněné reformě OSN, a to zejména velmi citlivé reformě Rady bezpečnosti a Sekretariátu OSN, činnosti nově vytvořených orgánů a také velmi důležitému jmenování nástupce Kofiho Annana ve funkci generálního tajemníka (na základě doporučení RB OSN bude na podzim jmenován v pořadí již 8. generální tajemník OSN). Mezi další klíčové otázky bude patřit například mezinárodní úmluva o terorismu, předcházení ozbrojeným konfliktům nebo ochrana životního prostředí.

VS bude dále řešit situaci na Blízkém východě, otázku Palestiny, Afghánistánu či Kypru, jednat by se mělo o budoucím financování mírových

misí, efektivní kooperaci humanitární pomoci či spolupráci OSN s jinými organizacemi. V neposlední řadě půjde o „oživení“ samotného Valného shromáždění.

Během posledních let bylo věnováno zvýšené úsilí k zajištění, aby se činnost Valného shromáždění stala efektivnější a racionálnější. V průběhu 58. VS byly přijaty dvě rezoluce, které stanovily konkrétní opatření k usměrnění agendy a zlepšení pracovních metod jednotlivých výborů. Zhodnocení provádění těchto mandátů a přijetí dalších opatření, včetně posílení role a autority předsedy VS, proběhlo loni v září.

Jak nastínila předsedkyně 61. zasedání VS OSN paní Chálífaová v projevu po svém zvolení, 61. zasedání bude navazovat na práci předchozích zasedání a bude pokračovat v nevyřešených otázkách loňského Světového summitu. Těmi jsou podle ní konkrétně odzbrojení, nešíření zbraní hromadného ničení, reforma Rady bezpečnosti nebo revize mandátů a koherence činnosti OSN.

Po 37 letech bude VS OSN předsedat žena

V historii předsedaly Valnému shromáždění pouze dvě ženy. Byly to Indka Vijaya Lakshmi Pandit, která předsedala 8. VS v roce 1953 a Angie E. Brooks z Libérie, předsedkyně 24. VS v roce 1969.

Jako třetí žena a zároveň první muslimka byla na schůzi VS 8. června 2006 na tuto pozici zvolena právní poradkyně královské rodiny v Bahrajnu šajcha Haja Rašíd Chalífaová. Paní Chálífaová byla jednou z prvních žen, která měla v Bahrajnu právní praxi. Aktivně se angažovala v oblasti lidských práv. Jako obhájkyně bránila práva žen skrze pokrokový přístup interpretace islámských textů. Svou prací přispěla nejen do oblasti lidských práv a práv žen na Blízkém východě, ale také v diplomacii, při mezinárodních arbitrážích a řešení sporů.

V minulosti zastávala jako první žena Bahrajnu post velvyslankyně ve Francii (2002-2004), působila jako delegátka v UNESCO a dodnes reprezentuje Bahrajn v Mezinárodním arbitrážním soudu Mezinárodní obchodní komory.

Cesta za nadějí: Ženy a mezinárodní migrace

Miliony žen pracujících v zámoří každoročně posílají zpátky do svých domovů stovky milionů dolarů. Tyto finanční prostředky jdou na zajištění stravy a vzdělání dětí, zdravotní péči, ubytování, na podporu drobného podnikání a všeobecně zlepšují životní podmínky jejich blízkých, které musely dočasně opustit. Práce migrujících žen je přitom v hostitelských zemích natolik součástí struktury společnosti, že zůstává prakticky nepovšimnuta. Migrující ženy pracují v domácnostech, léčí nemocné a pečují o přestárlé. Přispívají svými technickými a odbornými dovednostmi, platí daně a v tichosti podporují kvalitu života, kterou mnozí považují za samozřejmost.

Nepovšimnuté a neuznávané

Ženy migrují za sňatkem, za manželi, kteří odjeli pracovat do ciziny, či samy za prací. Pomáhají v domácnostech, pracují jako uklízečky, pečují o nemocné, o staré a o děti. Jsou mezi nimi zemědělkyně, servírky, dělnice, vysoce vzdělané profesionálky, učitelky, zdravotní sestry, sexuální pracovnice, hostesky, běženkyne i žadatelky o azyl. Jsou mladé, staré, vdané, svobodné, rozvedené i ovdovělé. Mnohé migrují s dětmi, jiné jsou nuceny je dočasně opustit.

V současné době tvoří ženy téměř polovinu všech mezinárodních migrantů na celém světě – 95 milionů či 49,6 procenta. Mezinárodní společenství si začalo uvědomovat, nakolik migrující ženy přispívají k růstu ekonomiky a sociálního blahobytu obyvatelstva v zemi původu i v hostitelské zemi. A teprve nedávno si političtí činitelé začali připouštět hrozby a rizika, jimž ženy migrující do zahraničí čelí.

Tichá, ale mocná řeka

V roce 2005 zaslaly migrující ženy do zemí svého původu podle odhadů přibližně 232 miliard dolarů. 167 miliard dolarů z této částky mířilo do rozvojových zemí, čímž tyto příspěvky podstatně převýšily oficiální rozvojovou pomoc a byly druhým největším zdrojem vnějšího přílivu finančních prostředků do rozvojových zemí po přímých zahraničních investicích. Podle předpokladu odborníků je skutečná výše těchto částek ještě větší, protože tyto odhady nezahrnují finanční příspěvky přicházející neformálními kanály.

Přestože existuje naprostý nedostatek spolehlivých celosvětových údajů, řada studií zaměřených na konkrétní země ukazuje, jak kriticky důležité jsou tyto finanční příspěvky od migrujících žen. Z celkové výše jedné miliardy dolarů, které zaslali migranti zpět na Srí Lanku v roce 1999, poskytly ženy přes 62 procent. Z přibližně šesti miliard dolarů zasílaných každoročně na Filipíny na konci 90. let minulého století poskytovaly migrující ženy celou třetinu. Přestože ženy celkově zasílají méně než muži, studie ukazují, že svým rodinám poskytují větší *poměrnou část* svého menšího příjmu. Z jedné studie OSN vyplynulo, že bangladéšské ženy pracující na Blízkém východě posílají domů v průměru 72 procent svých výdělků, z čehož 56 procent jde na zajištění každodenních potřeb, zdravotní péče a vzdělání. Tento výsledek odráží priority při utrácení peněz migrujících žen na celém světě.

Kromě zasílání peněz přispívají migrující ženy svým společenstvím i jinými způsoby. Světová banka připisuje zlepšení zdravotního stavu dětí a nižší procento úmrtnosti vzdělání ve zdravotní péči, jež ženy získávají v zahraničí.

Odliv mozků

Masivní odliv zdravotních sester, porodních asistentek a lékařek z chudších do bohatších zemí patří mezi největších problémy, které mezinárodní migrace v současnosti představuje. Vzdělané ženy a muži se uchylují k migraci jako k prostředku zlepšení svého života i života své rodiny. Na druhé straně čelí jejich země bezprecedentní krizi ve zdravotnictví.

Nejnovější studie ukazují, že úmysl migrovat do zahraničí má obzvláště vysoké procento zdravotnických pracovníků žijících v rozvojových zemích. Globální komise pro mezinárodní migraci uvádí, že více lékařů z Malawi v současné době provozuje svou praxi v severoanglickém Manchesteru než v celém Malawi.

V řadě chudých zemích zdravotní systémy kolabují a mají chronický nedostatek finančních prostředků, základního vybavení i zaměstnanců. Zdravotní sestry odcházejí kvůli špatnému platu, špatným pracovním podmínkám či nedostatku příležitostí, pacienti trpí a zdravotnické systémy se rozpadají. Například v roce 2000

opustilo Ghanu dvakrát více zdravotních sester než kolik jich absolvovalo zdravotní školu.

Světová zdravotnická organizace (WHO) doporučuje minimální poměr 100 zdravotních sester na každých 100 tisíc lidí. Řada chudých zemí se tomu však ani zdaleka nepřibližuje. V některých státech (Uganda) je poměr nižší než deset zdravotních sester na 100 tisíc lidí ve srovnání s více než dvěma tisíci sestrami na tentýž počet osob v bohatších zemích. V Evropě je tento poměr desetkrát vyšší než v Africe a Jihovýchodní Asii.

Je nepravděpodobné, že opatření, která mají tento odliv zamezit sníží poptávku. WHO odhaduje, že do roku 2008 bude Velká Británie potřebovat o 25 tisíc lékařů a 250 tisíc sester více než v roce 1997. Například vláda Spojených států předpokládá, že do roku 2020 obsadí přes milion pozic zdravotních sester. Částečným důvodem je demografické stárnutí obyvatelstva způsobené nižším procentem porodnosti a delším průměrným věkem v průmyslových zemích.

Prodaná naděje a ukradené sny

Řadě žen otevírá migrace dveře do nového světa větší rovnosti a úlevy od útlaku a diskriminace, které omezují jejich svobodu a brání rozvinutí schopností. Příspěvek migrujících žen může doslova přeměnit kvalitu života v zemích jejich původu i v zemích hostitelských. Tyto výhody však nejsou zadarmo. Migrace totiž má i svou stinnou stránku.

Milióny migrujících žen čelí rizikům – od otroctví moderní doby v podobě obchodu s lidmi po zneužívání pracovníků v domácnostech – která svědčí o nedostatku adekvátní ochrany práv a příležitostí migrovat bezpečně a legálně. Diskriminační je rovněž politika implicitně či explicitně bránící ženám migrovat legálně, nebo ta, která je odkazuje na práci v neregulovaných sektorech, v nichž jsou zranitelnější vůči zneužívání.

Za slabou mezinárodní spolupráci a neexistenci opatření určených na ochranu migrujících žen před využíváním a zneužíváním musejí platit ti nejzranitelnější – někdy i svým životem.

Obchod s lidmi

Obchod s lidmi je nejen jedním z nejhrůzivějších projevů „nepovedené“ migrace, ale rovněž ohrožuje národní bezpečnost a stabilitu. Podle odhadů Mezinárodní organizace práce (ILO) je v současné době na celém světě na 2,45 milionu obětí ob-

chodu s lidmi. Odhaduje se, že se každoročně prodá přes hranice 600 až 800 tisíc osob. Osmdesát procent z nich tvoří ženy a děti.

Takto prodané ženy jsou často nuceny k sexuálním službám a práci v domácnostech či v továrnách. Obchod s lidmi v současné době tvoří po pašování drog a zbraní třetí nejlukrativnější nelegální podnikání, přičemž pachatelům každoročně vynáší 7 až 12 miliard dolarů ročně. Tato čísla však odrážejí pouze *počáteční* prodej osob. ILO odhaduje, že jakmile jsou oběti v cílové zemi, kriminální živly z nich získají dalších 32 miliard dolarů ročně – polovinu v průmyslových zemích a třetinu v Asii.

Klíčem k zastavení obchodu s lidmi a dalších forem otroctví je podpora rovnosti pohlaví a snižování chudoby. Ženy, které zoufale touží nalézt práci – i pokud to znamená odjezd do zahraničí – jsou pro obchodníky s lidmi snadnou obětí.

Pracovnice v domácnosti

Výpomoc v domácnosti představuje jeden z největších sektorů práce pohánějících mezinárodní migraci žen. Milionům migrujících žen poskytuje příležitost zlepšit svůj život i život svých dětí. Avšak vzhledem k soukromému charakteru takové činnosti se tyto ženy mohou ocitnout ve velkém ohrožení.

Zprávy o jejich zneužívání přicházejí z celého světa. Ženy pracující v domácnosti se stávají oběťmi útoku, znásilnění, bývají přetěžovány, je jim odpírán plat, odpočinek, soukromí či přístup k lékařským službám, jsou slovně či fyzicky týrány a jsou jim zabavovány cestovní doklady. Nejextrémnější formy zneužívání ústí ve vážná zranění či dokonce smrt.

Ženy pracující v domácnosti jsou jen zřídka pod ochranou pracovních zákonů. V současné době má pouze 19 zemí zákony či pravidla specificky ošetřující práci v domácnosti. Zaměstnavatelé, kteří takové ženy zneužívají, jsou jen zřídka stíháni a usvědčeni – přestože v Hongkongu, Číně a Singapuru se několik případů obzvláště hrubého zacházení podařilo dostat k soudu.

Když nemají jiné východisko, řada žen zneužívaných v domácnostech se pokusí o útek.

Násilím, nikoli z vlastní volby

Přestože nucená migrace představuje riziko pro všechny, jichž se týká, čelí ženy a dívky zvláštnímu nezbezpečí – a to během útěku, v dočasně vyhledaném útočišti i při finálním usídlení. V roce 2005

tvořily ženy přibližně polovinu z 12,7 milionů uprchlíků. V kontrastu s tím jsou ženy nedostatečně zastoupeny mezi žadateli o azyl, protože na tvrzení o pronásledování kvůli pohlaví se často nebere ohled. Vypukne-li ozbrojený konflikt, jsou to převážně ženy a dívky, kdo nese na svých bedrech péči o mladé, staré a nemocné. Ženy a dívky se rovněž často stávají oběťmi znásilnění ze strany ozbrojených milic. Mnohé se následně musejí potýkat s nechtěným těhotenstvím, nákazou HIV, reprodukčním onemocněním či zraněním. Odhaduje se, že plných 25 procent žen-uprchlíků v plodném věku je v jiném stavu. Jisté skupiny žen – například ty, které vedou domácnosti, bývalé bojovnice, ženy přestárlé, nemocné, vdovy, mladé matky a dospívající dívky bez doprovodu – jsou obzvláště zranitelné a vyžadují zvláštní ochranu a podporu.

Ženy-uprchlíci čelí specifickým rizikům. Přestože se v uprchlických táborech často těší poměrně dobrému přístupu k péči o reprodukční zdraví, ženy a dívky stále nemají rovné postavení, když přijde na fungování tábora, budování míru a obnovování klidu. To je závažný nedostatek, který v konečném důsledku brání rekonstrukci po ozbrojeném konfliktu.

Migrující mládí

Stále častěji migrují i mladí lidé. Mnozí opouštějí své domovy jen s několika osobními věcmi, hrstkou peněz a sporadickými informacemi ohledně místa, kam mají namířeno. Nesou však s sebou velké výhody mládí: nezdolnost, vynalézavost a vytrvalost. Mladí lidé ve věku mezi 10 a 24 lety v současné době představují přibližně třetinu všech mezinárodních migrantů. Dospívající například tvořili 15 procent z Mexičanů, kteří v 1997 hledali práci ve Spojených státech. Z výsledků průzkumů v ubytovnách v Mexiku a Střední Americe – tranzitních bodů pro migranty mířící do Spojených států – vyplynulo, že 40 procent nově přichozích byli dospívající mezi 14 a 17 lety. Studie provedené podél hranic mezi Thajskem, Myanmarem a Čínou ukazují, že hranice překračují dokonce i třináctileté děti.

Rozvinuté země, zejména ty se stárnoucím obyvatelstvem, těží z mladých migrantů, kteří nejenže přebírají většinu manuálních prací, ale také přebírají rostoucí podíl vysoce vzdělané a odborné práce. Mladí lidé migrují, protože nemohou najít zaměstnání, pokračovat ve svém vzdělávání nebo normálně žít s pocitem bezpečí a jistoty. Migrují, protože nenacházejí tyto podmínky doma. Rostoucí počet tvoří

studenti, kteří se po dokončení studia rozhodnou zůstat v hostitelské zemi. Přestože emigrace mladých lidí snižuje pracovní sílu produktivní věkové skupinou v zemích původu, mladí migranti posílají zpět do svých domovských zemí peníze a když se vrátí, přinášejí s sebou své odborné dovednosti a zkušenosti.

Přestože mladí lidé nabízejí tak mnoho, vzhledem ke svému mládí čelí riziku využívání. Platí to zejména u mladých dívek, které jsou zranitelnější vůči znásilnění a dalším formám násilí páchaného na ženách. Vzhledem k téměř naprosté absenci dat v tomto ohledu je pro politické činitele ještě obtížnější určit, kolik mladých lidí každoročně migruje. Jedno je však jisté – mladým lidem je často odpírána příležitost migrovat legálně právě kvůli jejich věku. S cílem zajistit, aby jejich hlasy byly vyslyšeny, uvádí letošní *Zpráva o stavu světové populace 2006* zvláštní „vydání pro mladé“ s názvem *Migrující mládí*, které se specificky zaměřuje na zkušenosti mladých migrantů.

Ochrana lidských práv a kulturní rozmanitost

Díky globální komunikaci a dopravě se lidé těší větší svobodě pohybu než kdykoli předtím. Migraci by však neměla podněcovat nerovnost, nejistota, vylučování ze společnosti a omezené příležitosti. Zatímco vlády a experti diskutují o tom, jak migraci co nejlépe zvládat, faktem zůstává, že migranti jsou především lidské bytosti s lidskými právy.

Snahy o snížení chudoby, dosažení rovnosti pohlaví a posílení rozvoje budou muset ujít ještě dlouhou cestu k dosažení zlepšeného migračního systému. Tato opatření jsou nutná ke zmenšení rozdílu mezi bohatými a chudými a rozšíření příležitostí pro všechny – včetně žen, které v řadě zemí čelí obrovským překážkám. Klíčové je zavedení adekvátní imigrační politiky, jež bude brát v úvahu ekonomické zájmy, ale i lidská práva a rovnost pohlaví.

Přestože ženy a mladí lidé vždy tvořili podstatou část mezinárodních migrantů, jejich přínos zůstává z velké míry nepovšimnut. Je třeba zvýšit snahu bojovat proti xenofobii, násilí, využívání a obchodu s lidmi a upravit migrační politiku, aby lépe odrážela skutečné postavení těch, kteří migrují a proč. Potřebná je také správná vize a vedení, aby se veřejné debaty odvrátily od reakční senzacechtivosti a důrazu na „odlišnost“ k pochopení našeho společného lidství, které nás spojuje ve světě, který je stále více bez hranic.

Seriál: MÍROVÉ MISE OSN

UNIFIL

Prozatímní jednotky OSN v Libanonu (UNIFIL) patří mezi nejstarší mírové operace OSN. Původně tuto misi zřídila Rada bezpečnosti (RB) v roce 1978 (rezoluce 425) a pověřila ji „úkolem potvrdit stažení izraelských sil, obnovit mezinárodní mír a bezpečnost a napomoci libanonské vládě obnovit kontrolu nad touto oblastí“. Rozhodnutí RB předcházely roky napětí na izraelsko-libanonské hranici a konkrétně útok ozbrojenců Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) z Libanonu na Izrael v březnu 1978 a následná krátká invaze izraelské armády do jižního Libanonu. Přeshraniční boje však pokračovaly, Izrael nestáhl všechny své jednotky a libanonské vládě se nepodařilo obnovit kontrolu nad jihem země. Za těchto okolností nemohla mise UNIFIL naplnit svůj mandát.

UNIFIL střeží izraelsko-libanonskou hranici.

(Foto OSN, 2006)

V červnu 1982 izraelské jednotky opět vstoupily do Libanonu a Izrael následně zřídil na jihu země svou vlastní bezpečnostní zónu, odkud se stáhl až v červnu 2000. Libanonská vláda, které se nepodařilo obnovit kontrolu nad jihem země, nicméně požádala misi UNIFIL, aby zůstala a pokračovala v naplňování rezoluce 425. RB posléze pravidelně mandát UNIFIL obnovovala.

S odchodem jednotek izraelské armády zřídila OSN tzv. modrou linii podél mezinárodně uznané hranice Libanonu, která měla stažení izraelských sil

stvrdit. UNIFIL se přesunula více na jih a rozmístila své jednotky podél této linie, přičemž libanonští představitelé převzali kontrolu nad částí oblasti uvolněné Izraelem. Zároveň však do této oblasti vstoupili ozbrojenci militantního hnutí Hizballáh a de facto převzali kontrolu na libanonské straně modré linie.

V lednu 2001 generální tajemník OSN potvrdil, že „ze tří částí svého mandátu mise UNIFIL v zásadě splnila dvě. Potvrdila stažení izraelských sil a v rámci svých možností asistovala libanonským představitelům v jejich opětovném převzetím kontroly nad oblastí uvolněnou Izraelem. UNIFIL nadále s těmito představiteli úzce spolupracuje a nevykonává již žádnou kontrolu nad touto operační oblastí. UNIFIL samozřejmě nemůže libanonskou vládu nutit, aby podnikla poslední krok a rozmístila své posádky až k modré linii.“

V uplynulých šesti letech RB potvrdila, že přítomnost UNIFIL napomáhá podpořování stability v dané oblasti. Nicméně v roce 2004 přijala rezoluci 1559, v níž vyzvala k opuštění Libanonu všechny cizí vojenské síly a k odzbrojení všech, kdo nepatří pod oficiální libanonskou armádu.

Téměř dva tisíce příslušníků ozbrojené pěchoty a 50 neozbrojených vojenských pozorovatelů mise dále usilovalo o udržení příměří podél 121 kilometrů dlouhé linie a až do poloviny roku 2006 zde existoval relativní klid, i když doprovázený častým porušováním příměří a občasnými závažnými incidenty z obou stran.

Již v lednu 2006 zaznamenala mise UNIFIL nárůst napětí podél modré linie a Kofi Annan vyzval znesvářené strany, aby neohrožovaly životy tamních civilistů. Stejně jako už mnohokrát v uplynulých letech vyzval libanonské představitel, aby převzali

zodpovědnost za bezpečnost v dané oblasti, rozmístili zde dostatečné síly na ochranu civilního obyvatelstva a zabránili Hizballáhu v útocích na Izrael podnikaných z libanonského území. Zdůraznil přitom, že jednotky UNIFIL jsou připraveny pomoci. Rovněž vyzval Izrael, aby přestal narušovat libanonský vzdušný prostor.

12. července 2006 vypuklo otevřené nepřátelství. Poté, co bylo při útoku členů libanonského hnutí Hizballáh na izraelsko-libanonské hranici zabito osm izraelských vojáků a dva byli uneseni, Izrael zahájil letecké útoky na libanonské území. Následoval měsíc intenzivních bojů. Hizballáh střílel rakety na území Izraele a izraelská armáda útočila letecky i pozemně v jižním Libanonu. Tento konflikt si vyžádal přes tisíc obětí a další tisíce zraněných. Téměř milion Libanonců před boji uprchl na sever státu nebo do sousední Sýrie. Zahynuli také čtyři příslušníci mise UNIFIL, jejíž činnost byla v té době značně omezena.

11. srpna 2006 přijala RB po týdnech intenzivních jednání rezoluci 1701, v níž vyzvala k okamžitému zastavení útoků mezi Izraelem a hnutím Hizballáh. Příměří zavládlo o tři dny později. Rezoluce 1701 předpokládá převzetí vojenské kontroly libanonské armády nad jižním Libanonem. Jednotky Izraele by se současně měly z tohoto území stahovat. V oblasti mezi řekou Litani a tzv. modrou linií má vzniknout oblast bez zbraní a ozbrojenců. Operovat v této zóně bude moci pouze oficiální libanonská armáda a UNIFIL.

Rezoluce také rozšiřuje misi UNIFIL, pozměňuje její mandát a prodlužuje jej do 31. srpna 2007. Mimo dohlížení na dodržování příměří bude až 15 tisíc příslušníků této mise pomáhat libanonské armádě při vojenské kontrole jižního území Libanonu. UNIFIL bude také asistovat při humanitární činnosti a návratu uprchlíků.

V současné době probíhají jednání o účasti vojenských jednotek jednotlivých členských států OSN v UNIFIL a přesouvání těchto sil a vojenského vybavení do Libanonu.

Více informací o misích OSN naleznete v publikaci „The Blue Helmets: A Review of United Nations Peacekeeping“, která je dostupná v knihovně IC OSN nebo na internetové adrese www.un.org/Depts/dpko.

OSN po Annanovi

Shashi Tharoor

Nejnemožnější práce na světě.

Tak popsal svůj post první generální tajemník OSN, Trygve Lie, svému nástupci Dagu Hammarskjöldovi v roce 1953. Tato práce se od té doby nestala o nic snazší.

Tvůrci Charty OSN dali generálnímu tajemníkovi (GT) dvě různé funkce: „hlavní správní úředník organizace“ a také nezávislý úředník, kterého Valné shromáždění a Rada bezpečnosti pověřují jistými nespécifikovanými (ale implicitně politickými) úkoly. Každý držitel tohoto úřadu musí ukázat, je-li víc tajemníkem než „generálem“.

Paradoxů je spousta. GT má být podporován vládami, zvláště pak pěti stálými členy Rady bezpečnosti, ale být nestranný vůči všem. Jeho pověření se zakládá na úřednické či diplomatické službě, nicméně, jakmile je zvolen, musí přesáhnout svou minulost a působit jako hlas světa, jako „světský papež“.

GT má pověření pomáhat členským státům činit informovaná rozhodnutí, která on sám potom vykonává. Má však také ovlivňovat jejich práci a dokonce doporučovat, co by měly podniknout. Spravuje komplexní organizaci a stojí v čele agentur OSN. To vše ale musí zvládat v rámci rozpočtových a regulačních omezení, jež vlády členských států ukládají.

Pravda, co se týče vytváření agendy, má GT jedinečnou autoritu. Nemá však moc uskutečňovat všechny své

nápady a artikuluje vizi, kterou mohou naplnit jen vlády. Pohybuje světem, ale nemůže jej řídit. Byl to Hammarskjöld, kdo uprostřed studené války jako první argumentoval, že by veřejný zaměstnanec mohl být osobou žijící v „politickém celibátu“, aniž by byl „politickou pannou“.

GT by mohl hrát politickou úlohu bez ztráty své nestrannosti, ale pouze pokud by věrně dodržoval zásady Charty OSN a mezinárodního práva. S koncem studené války si mohl Kofi Annan dovolit víc než jeho předchůdci v užívání svého úřadu jako „kazatelny“. Bez obalu vznášel otázky o morálce intervence nebo povinnosti jednotlivce řídit se vlastním svědomím. Vyzýval členské státy, aby vyřešily napětí ve vztahu mezi státní suverenitou a odpovědností chránit obyčejné lidi.

GT sice může pokládat zvláštní otázky, ale nemůže diktovat patřičnou odpověď. Annanův historický proslov o mezinárodní intervenci na půdě Valného shromáždění v roce 1999 vyvolal vášnivou reakci vědců a komentátorů, ale nevyústil v jediný vojenský zásah na obranu utlačovaných obyvatel.

OSN je často vnímána jako ztělesnění mezinárodní legitimacy, ale výroky GT mají často menší dopad na chování členských států než papežova kritika antikoncepce. GT si je vědom, že bez podpory členů, jejichž nečinnost v té či oné záležitosti by třeba rád odsoudil, nedosáhne mnohého. Nemůže

si dovolit, aby zklamání z jakéhokoliv jednoho problému ovlivnilo jeho schopnost přimět vlády ke spolupráci na řešení dalších otázek. Annan to jednou komentoval pomocí ghanského přísloví: Nikdy nebij člověka po hlavě, když máš své prsty mezi jeho zuby.

V dnešním světě jediné supervelmoci musí GT také spravovat vztah, který je pro přežití OSN zásadní, aniž by riskoval svou integritu a nezávislost. Tvrdší požadavky některých Američanů, aby OSN Spojeným státům dokázala svou užitečnost, nutí generálního tajemníka balancovat na tenké hraně mezi prioritami USA a ostatních členů jako celku. Paradoxně může být pro USA nejužitečnější, když projeví svou nezávislost.

Stále detailnější správa rozpočtu OSN ze strany členských států také oslabila pozici GT. Annan i jeho předchůdce Butrus-Ghali se angažovali v rozsáhlé administrativní reformě, ale nebyli schopni přenést tuto reformu na širší pole otázek procedurálních a regulačních, které spadají pod pravomoc členských států.

Aby byla jeho práce efektivní, musí být generální tajemník schopný spravovat rozpočet i řídit zaměstnance, musí být nadaný v diplomacii a schopný zapojit různé vnější činitele, včetně nevládních organizací, obchodních skupin nebo novinářů. Musí rovněž přesvědčit chudé a válkami zmítané národy Jihu, že právě jejich zájmy jsou pro něj nejdůležitější, a zároveň efektivně spolupracovat s bohatým a mocným Severem.

Musí chápat moc a výsady Rady bezpečnosti, zvláště jejich pěti stálých členů, a zároveň naslouchat prioritám a žádostem Valného shromáždění. Členským státům musí předkládat politicky dosažitelné návrhy a uskutečňovat svůj mandát s prostředky, které mu poskytnou. A především musí vytvořit a formovat vizi OSN, jaká by měla být, zatímco spravuje a obhajuje tuto organizaci, jaká je. Skutečně nemožná práce.

Autor je zástupcem generálního tajemníka OSN pro komunikaci a veřejné informace. Je také kandidátem na funkci generálního tajemníka.

Lidé celého světa potřebují Spojené národy, Spojené národy potřebují podporu lidí

Světová federace sdružení pro Spojené národy (WFUNA) si připomíná 60. výročí od svého založení. Deset měsíců po vzniku OSN se v Lucembursku dne 2. srpna 1946 sešli zástupci 22 států, aby založili Světovou federaci sdružení pro Spojené národy. Věřili, že „mír, pokud má uspět, musí být založen na intelektuální a morální solidaritě všech lidí“. Tato myšlenka se stala hlavním posláním „hnutí jedinců pro OSN“. WFUNA je první nevládní organizací, která spojila Organizaci spojených národů s občanskou společností. Dnes federace sdružuje organizace ve více než 100 státech světa.

Mezi zakladatele WFUNA patří i Československo a československý ministr zahraničních věcí, Jan Masaryk, byl zvolen prvním předsedou Světové federace. Zároveň v srpnu 1946 vzniklo Československé sdružení pro Spojené národy, které po letech svého úspěšného působení zaniklo v roce 1992 v souvislosti s rozpadem Československa. Nová nevládní organizace – České sdružení pro Spojené národy (Czech UNA) – zahájila svoji činnost v roce 1994 a navázala na předchozí činnost Československého sdružení. České sdružení se připojuje k oslavám 60. výročí existence WFUNA i počátků Československého sdružení slavnostní akcí začátkem října, na které budou vyhlášeny výsledky národní studentské odborné soutěže na téma: „Mírové aktivity a mírové operace OSN na počátku 21. století“.

Lidé a nevládní organizace na všech kontinentech sdružené ve Světové federaci aktivně podporují OSN širokou řadou aktivit, mezi které patří například: lobbování u vlád, aby dostaly svých smluvních závazků, podpora míru a ochrana lidských práv, pomoc při naplňování Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs), pomoc při katastrofách, připomínání světových Dnů OSN, podpora programů pro zajištění rovného přístupu v otázce pohlaví, pod-

pora dobrovolnictví, monitorování voleb, vzdělávání mladých lidí v duchu světového občanství a to zejména prostřednictvím Modelů OSN a dalších aktivit.

Mladí lidé představují neocenitelný přínos pro činnost těchto sdružení, pomáhají při vytváření společné sítě vzájemných kontaktů a spolupráce v oblastech, kterými se OSN zabývá. Nové mládežnické a studentské organizace vznikají na univerzitách, zejména v Africe a východní Evropě, a vytvářejí tvůrčí podhoubí pro nová Sdružení pro Spojené národy.

U příležitosti 60. výročí vyhlásila WFUNA celosvětovou soutěž na počest Dr. Hanse Blix, který byl poprvé představen Organizací Spojených národů v roce 1950, když vyhrál soutěž WFUNA. Dnes jsou studenti vyzváni k napsání eseje ke zprávě „Zbraně teroru“, kterou letos v červenci vydala Komise pro zbraně hromadného ničení, jíž Hans Blix předsedá. Více informací o soutěži lze získat na internetových stránkách www.wfuna.org. Finálních pět vítězů (jeden vítěz z každého regionu) bude vybráno mezinárodním panelem odborníků, kterému předsedá čestný prezident WFUNA, pan Douglas Roche. Cenou pro vítěze je cesta na Plenární shromáždění Sdružení pro Spojené národy, které se koná v listopadu 2006 v Buenos Aires. Latinská Amerika se stane hostitelským kontinentem takovéto události poprvé v historii WFUNA a Hans Blix přislíbil přednesení hlavního projevu a vedení interaktivní diskuze se studenty.

Argentinské sdružení pro Spojené národy zajistilo pro příležitost plenárního shromáždění budovu národního senátu v Buenos Aires a očekává se, že prezident Argentiny přednese uvítací projev. Tématem celého setkání je „My lidé: Podpora OSN pro spravedlivou a mírovou globalizaci“. Výsledkem shromáždění by měla být deklarace adresovaná nově zvolenému generálnímu tajemníkovi OSN.

Informační centrum OSN

- Vytváří a spravuje internetovou stránku OSN v češtině;
- vydává UNbulletin a tiskové zprávy v češtině a angličtině;
- poskytuje informace prostřednictvím e-mailové služby UN INFO on-line;
- udržuje přímý kontakt se sdělovacími prostředky, nevládními organizacemi, státními a vzdělávacími institucemi prostřednictvím tiskových konferencí, seminářů a přednášek o všech aspektech činnosti OSN;
- spravuje veřejnou knihovnu s více než 12 000 publikacemi, dokumenty a periodiky OSN;
- zodpovídá dotazy veřejnosti na dění v systému světové organizace;
- organizuje vzdělávací semináře pro studenty základních, středních a vysokých škol;
- organizuje výstavy, filmové projekce a informační kampaně, provozuje audiotéku a videotéku;
- poskytuje informační a technickou podporu projektům z oblasti mezinárodních vztahů, vzdělávání, ochrany menšin apod. (např. Pražský Model OSN);
- vydává publikace, filmy a další informační materiály OSN v českém jazyce;
- do sídla OSN v New Yorku podává zprávy o politickém vývoji ve své hostitelské zemi (tzv. systém včasného varování).